
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Πέτρου Σταθόπουλου 1990, Κοινοτική Εργασία, Θεωρία και Πράξη, Εκδόσεις «ΙΩΝ» Αθήνα.

ΟΛΓΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Η Κοινοτική Εργασία σαν τρόπος παρέμβασης και μέθοδος της κοινωνικής εργασίας, αποκτά αναμφισβήτητα ιδιαίτερη σημασία για την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής, (κυρίως από τη δεκαετία του '60, οπότε διευρύνεται η εφαρμογή της στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες), αλλά συμβάλλει και στον εμπλουτισμό του θεωρητικού προβληματισμού σχετικά με το ρόλο του τοπικού επιπέδου σε θέματα κοινωνικής αλλαγής και κοινωνικής συμμετοχής. Το μεγαλύτερο μέρος αυτού του θεωρητικού και εμπειρικού πλούτου παραμένει για τη χώρα μας άγνωστο αν και έχουμε ενδιαφέροντα παραδείγματα άσκησης κοινοτικής εργασίας, χωρίς αυτό να σημαίνει, δυστυχώς, ότι έχει αναγνωριστεί η αξία της στην άσκηση πολιτικών όπως της αστικής και περιφερειακής ανάπτυξης και στο έργο της Τ.Α. γενικότερα.

Γι' αυτό το λόγο, το βιβλίο του κυρίου Πέτρου Σταθόπουλου είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτο, γιατί έρχεται να συμβάλει στην κάλυψη μεγάλου κενού, και μάλιστα επιχειρώντας τη σύνδεση θεωρίας και πρακτικής εφαρμογής.

Έργο συνθετικό κατά κύριο λόγο, στοχεύει στη σφαιρική θεώρηση των κύριων ζητημάτων της κοινοτικής εργασίας, της σύνδεσής της με την κοινωνική πολιτική, των εννοιών και μεθοδολογικών εργαλείων με ανα-

φορά στη σύγχρονη διεθνή και ελληνική εμπειρία. Καλύπτει έτσι ένα μεγάλο φάσμα της θεματικής του, πράγμα που το καθιστά ιδιαίτερα χρήσιμο για διδακτικούς σκοπούς, για ενημέρωση των συναφών επαγγελματιών, αλλά και του ευρύτερου κοινού, καθώς μάλιστα χαρακτηρίζεται από την καθαρότητα του λόγου, απόρροια, πιστεύουμε και της βαθιάς και πολύπλευρης γνώσης που έχει ο συγγραφέας για το αντικείμενό του.

Το βιβλίο δομείται πάνω σε τρεις άξονες:

α/ Τη διερεύνηση βασικών εννοιών και τη συνοπτική αναφορά στην ιστορική διάσταση και το ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο της κοινοτικής εργασίας (κεφάλαια 1-3).

β/ Την εμπειριστατωμένη παρουσίαση κύριων ζητημάτων που αφορούν την κοινότητα, την κοινωνική και πολιτική της διάρθρωση, τις κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις στον καθορισμό και τη μελέτη της κοινότητας και τον προβληματισμό σχετικά με την οργάνωση και ανάπτυξη της κοινωνικής συμμετοχής (κεφάλαια 4-6).

γ/ Την κριτική παρουσίαση διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων πρακτικής στην κοινοτική εργασία (κεφάλαιο 7).

Το πρώτο κεφάλαιο αφορά την προβληματική του ορισμού της κοινοτικής εργασίας, των αξιών και στόχων της, στα πλαίσια της κοινωνικής εργασίας και σε συνάρτηση με τις στρατηγικές παρέμβασης στην κοινότητα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συνοπτική αναφορά στις μεθόδους παρέμβασης στην κοινότητα με τρόπο ο οποίος τονίζει την κεντρικότητα της κοινοτικής εργασίας και τη διαπλοκή τους με αυτήν, ενώ καθιστά σαφή τη σημασία της για την αποκέντρωση των κοινωνικών υπηρεσιών.

Το δεύτερο κεφάλαιο σκιαγραφεί την ιστορική εξέλιξη της κοινοτικής εργασίας, με αναφορά στην Ελλάδα και σε διαφορετικές χώρες της Ευρώπης, στις ΗΠΑ αλλά και του τρίτου κόσμου, με στόχο την κατανόηση της συνέχειας και της εξέλιξης αυτής της μεθόδου όπως εκφράζονται στις σημερινές προοπτικές.

Το τρίτο κεφάλαιο αποτελεί μια βασική αναφορά στα κύρια θεωρητικά πρότυπα –σε μακρο-επίπεδο– τα οποία συνθέτουν το ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο της κοινοτικής εργασίας και επηρεάζουν τις επιμέρους θεωρητικές επιλογές και επαγγελματικές πρακτικές.

Το τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο εισάγουν τον αναγνώστη στον πυρήνα της μεθόδου ο οποίος συγκροτείται από την προβληματική της μελέτης της κοινότητας, και τις διαφορετικές προσεγγίσεις σχετικά με το θέμα του ορισμού της, ιδιαίτερα σε σχέση με το χαρακτήρα της κοινωνίας, την ταξική διάρθρωση, τις οικολογικές και πολιτικές της διαστάσεις. Ο εμπλουτισμός του κειμένου με βιβλιογραφικές αναφορές ευρέου φάσματος δίνει την εικόνα της πολυφωνίας και της πολυπλοκότητας, μεταφέροντας με σαφήνεια το μήνυμα ότι η μελέτη και η κατανόηση της δομής και της δυναμικής της κοινότητας, των σημείων συναίνεσης και σύγκρουσης, είναι η απαραίτητη βάση της κοινοτικής εργασίας. Στο πέμπτο κεφάλαιο ο συγγραφέας επιχειρεί και κάτι που δεν συναντάμε συ-

νήθως σε γραπτές αναφορές στην κοινότητα: Τολμά να αγγίζει το ακανθώδες θέμα του ρόλου των πολιτικών κομμάτων και να θέσει σαφή ερωτήματα για τις επιπτώσεις της κομματικοποίησης στην ανάπτυξη της κοινότητας –ένα θέμα για το οποίο όλοι λίγο πολύ κάτι γνωρίζουμε και συχνά έχουμε και άποψη, αλλά που ακόμα δεν έχει ερευνηθεί από τη σκοπιά των επιπτώσεων στην τοπική κοινωνία.

Από το έκτο κεφάλαιο ο συγγραφέας περνάει πλέον περισσότερο στη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, διερευνώντας το θέμα της κοινωνικής συμμετοχής, της έννοιας, των προτύπων και των στόχων της, των επιχειρημάτων υπέρ και κατά της προώθησης της συμμετοχής των πολιτών και των διαφορών μορφών της. Η ιδιαίτερη και πρωτότυπη προσφορά του κεφαλαίου αυτού είναι η θεωρητική ανάλυση της συμμετοχής σε σύνδεση με τα κύρια πρότυπα της κοινωνικής πρόνοιας –το υπολειμματικό, το ριζοσπαστικό και το θεσμικό, σημαντική τόσο από τη σκοπιά της κοινοτικής εργασίας, όσο και της ευρύτερης άσκησης κοινωνικής πολιτικής.

Τέλος, το έβδομο κεφάλαιο επικεντρώνεται καθαρά στην πρακτική της κοινοτικής εργασίας, με παράθεση τόσο των κύριων προτύπων, του Ρος, του Αλίνσκι, του Ρόθμαν και του Γουόρφ, όσο και της εφαρμογής αυτών των προτύπων διεθνώς.

Η όλη ροή του βιβλίου καθώς και η επεξεργασία του υλικού από το συγγραφέα δημιουργούν στον αναγνώστη την αίσθηση της αβίαστης μετάβασης από τον θεωρητικό προβληματισμό στην πρακτική εφαρμογή, με τέτοιο τρόπο ώστε να τονίζεται αυτό που είναι και το ζητούμενο στην καθημερινή εφαρμογή: η αναγκαιότητα της σύνθεσης θεωρίας και πράξης στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων.

Το εύρος των θεμάτων που καλύπτει είναι πράγματι μεγάλο, γεγονός που αποτελεί και ένα από τα κύρια προτερήματά του, και που καθιστά αδύνατη και αδόκιμη την αναλυτική σε βάθος προσέγγιση. Μπορεί άρα να διαβαστεί από μη ειδικούς, ενώ αποτελεί πολύτιμο βοήθημα για στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τοπικών φορέων κλπ. Αλλά η μεγαλύτερη αξία του βρίσκεται στην αξιοποίησή του για διδακτικούς σκοπούς, διότι υπάρχει τραγική έλλειψη συγγραμμάτων στο αντικείμενο αυτό τα οποία να συνδυάζουν επιστημονικότητα και αναφορά στην ελληνική και ξένη εμπειρία, αλλά να είναι και προσεγγιστικά σπουδαστές.

Η σφιχτοδεμένη δομή και η γλαφυρή του γλώσσα, βοηθούν τον αναγνώστη στην πλατιά περιήγηση του χώρου, όπου οι δυσκολίες στην ορθή απόδοση διεθνώς κρατούμενων όρων αντιμετωπίζονται με μεγάλη συνέπεια και ευστοχία. Ευχή μας είναι να ... ανοίξει την όρεξη για διεισδύσεις στα επιμέρους και στις σκιερές γωνιές του τοπίου που μας δίνει με αδρές πινελιές, και να κεντρίσει το ενδιαφέρον των αρμόδιων φορέων για την αξιοποίηση του πλούσιου προβληματισμού της κοινοτικής εργασίας και στη χώρα μας.